

Zapobieganie poślizgnięciom, potknięciom i upadkom w miejscu pracy

Poślizgnięcia, potknięcia i upadki¹⁾ należą do najczęstszych przyczyn wypadków wśród pracowników zatrudnionych we wszystkich sektorach gospodarki, od przemysłu ciężkiego do pracy biurowej. W państwach członkowskich Unii Europejskiej czynniki te stanowią główne przyczyny wypadków powodujących nieobecność w pracy dłuższą niż 3 dni²⁾.

Ryzyko zdarzeń wypadkowych jest większe dla osób zatrudnionych w **małych i średnich przedsiębiorstwach**, szczególnie w przedsiębiorstwach zatrudniających mniej niż 50 pracowników. Zastosowanie **prostych środków zapobiegawczych** pozwala na **ograniczenie ryzyka wypadków w wyniku poślizgnięć i potknięć**. Porady zamieszczone w niniejszej publikacji dotyczą wszystkich przedsiębiorstw, bez względu na ich rodzaj i wielkość.

Zakres odpowiedzialności pracodawców

Wymagania zawarte w dyrektywach europejskich³⁾ (np. ustalenia odnośnie do miejsc pracy, znaków ostrzegawczych, środków ochrony indywidualnej oraz wytycznych ramowych w zakresie bezpieczeństwa), dotyczące zapobiegania poślizgnięciom i potknięciom, obejmują:

- zapewnienie, jeśli to tylko możliwe, że **miejsca pracy** będą należycie oświetlone **światłem naturalnym** i wyposażone w oświetlenie sztuczne, odpowiednie dla zapewnienia bezpieczeństwa i zdrowia pracowników
- zapewnienie, aby **podłogi w miejscu pracy** były nieruchome, stabilne i wypoziomowane, nie miały garbów, dziur ani nadmiernych spadków i nie były śliskie
- umieszczenie **znaków ostrzegawczych** tam, gdzie nie można wyeliminować zagrożeń lub odpowiednio ich ograniczyć innymi środkami zapobiegawczymi
- udostępnienie **środków ochrony indywidualnej** (tj. obuwia ochronnego) odpowiednich do istniejących zagrożeń, tam gdzie zagrożenia tych nie można wyeliminować innymi sposobami. Stosowane środki ochrony powinny być wygodne i utrzymywane w należytym stanie i nie powinny powodować innych zagrożeń
- stosowanie się do **ramowych wytycznych** dotyczących zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, obejmujących ocenę ryzyka i zapobieganie zagrożeniom, nadanie priorytetu działaniom kompleksowym zmierzającym do eliminowania zagrożeń, zapewnienie informacji i szkoleń oraz konsultacji kierownictwa z pracownikami i koordynację działań z zakresu bhp z podwykonawcami.

Minimalne wymagania określone w dyrektywach zostały wprowadzone do prawa krajowego. **Krajowe przepisy** mogą zawierać dodatkowe wymagania.

Konsultowanie działań z pracownikami jest niezbędne. Wykorzystanie ich wiedzy pozwala na prawidłową identyfikację zagrożeń i właściwą realizację przyjętych rozwiązań.

Odpowiedzialność za utrzymanie środowiska pracy zgodnego z wymaganiami nie spoczywa wyłącznie na kierownictwie. Także **pracownicy** mają obowiązek współpracy na tym polu i troski o bezpieczeństwo własne i współpracowników, zgodne instrukcjami przekazanymi im podczas szkoleń. Wszystkich należy zachęcać, aby przyczyniali się do poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy.

Zapobieganie wypadkom – zarządzanie ryzykiem

Dobry system zarządzania bhp pozwala zapobiec wypadkom poprzez:

- identyfikację zakresu problemów
- podejmowanie decyzji i zgodne z nimi działania
- sprawdzanie, czy podjęte działania były skuteczne.

Typowy proces zarządzania składa się z następujących etapów:

Identyfikacja problemów i planowanie

Należy zidentyfikować najważniejsze miejsca zagrożone poślizgnięciami, potknięciami i upadkami – takie jak: nierówna podłoga, słabo oświetlone schody – i wyznaczyć kierunki poprawy. Należy dobrać odpowiednie wyposażenie i zastosować sposoby (procedury) pracy, umożliwiające likwidację tych zagrożeń lub zapewniające kontrolę nad nimi.

Organizacja

Należy jasno ustalić, na kim spoczywa odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa i ochronę zdrowia osób na różnych stanowiskach pracy.

Kontrola

Niezbędne jest sprawdzanie, czy sposoby (procedury) pracy i procesy są właściwie realizowane. Należy prowadzić rejestr działań, takich jak czyszczenie i konserwacja.

Monitorowanie i przeglądy

Niezbędne jest cykliczne przeprowadzanie przeglądów. Czy liczba wypadków się zmniejsza? Czy w trakcie przeglądu stanu bezpieczeństwa wykrywa się mniej potencjalnych zagrożeń?

Pracodawcy powinni przeprowadzać identyfikację zagrożeń i ocenę ryzyka dotyczącego pracowników i innych osób (w tym gości, podwykonawców i osób postronnych), które mogą się znaleźć w strefie zagrożenia poślizgnięciami i upadkami. Wyniki oceny ryzyka powinny być poddawane regularnym przeglądom, szczególnie tam, gdzie dokonano istotnych zmian, jak wprowadzenie nowego wyposażenia lub sposobu (procedur) pracy.

Dobra praktyka pracy

Tam gdzie to możliwe, należy dążyć do **eliminowania** zagrożenia u jego źródła (np. dokonując wyrównania powierzchni podłóg). Kolejną preferowaną opcją jest **zastąpienie** (np. wykorzystanie innych mniej niebezpiecznych metod czyszczenia podłoga), a następnie **oddzielenie** (np. wprowadzenie barier utrzymujących pracowników z dala od mokrych podłóg). Ostatecznym środkiem zapobiegawczym jest **ochrona** (np. noszenie obuwia z podeszwami antypoślizgowymi). Stosowanie środków ochrony indywidualnej powinno być ostatnią formą ochrony, po wyczerpaniu wszystkich innych środków organizacyjnych i technicznych. Często można wykorzystać proste i równocześnie skuteczne środki ograniczania lub eliminowania zagrożenia poślizgnięciami i potknięciami. Do działań zapobiegawczych należą:

Utrzymanie obiektu w dobrym stanie – zły stan obiektu lub ogólny nieporządek są główną przyczyną poślizgnięć i potknięć. Należy utrzymywać porządek i czystość w obiektach, a podłogi i drogi dostępu powinny być wolne od przeszkód. Należy regularnie usuwać śmieci, nie dopuszczając do ich nadmiernego gromadzenia.

INRS

¹⁾ Termin upadki odnosi się do upadków z małej wysokości, tzn. mniejszej niż 2 metry

²⁾ Stan Bezpieczeństwa i Higieny Pracy w Unii Europejskiej – badania pilotażowe w 2000 r. The State of Occupational Safety and Health in the European Union. Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy. ISBN 92-828-9272-7.

³⁾ Na witrynie WWW <http://europe.osha.eu.int/legislation> znajdują się linki do stron zawierających prawodawstwo Unii Europejskiej, szczegółowe przewodniki (wytyczne) Komisji Europejskiej dla małych i średnich przedsiębiorstw, dotyczące oceny ryzyka oraz linki do witryn państw członkowskich Unii Europejskiej, gdzie można znaleźć obowiązujące w tych państwach przepisy prawne i wytyczne.

Czyszczenie i konserwacja – regularne czyszczenie i konserwowanie prowadzi do minimalizacji ryzyka. Należy regularnie usuwać śmieci i utrzymywać miejsca pracy w czystości. Metody czyszczenia i wyposażenie powinno być odpowiednie do utrzymywanej powierzchni. W trakcie czyszczenia i prac konserwacyjnych należy zadbać, aby nie tworzyć nowych zagrożeń, szczególnie możliwości poślizgnięcia i potknięcia.

Oświetlenie – należy zapewnić właściwe funkcjonowanie oświetlenia oraz rozmieszczenia opraw oświetleniowych, które zagwarantują wymagany poziom oświetlenia oraz równomierne oświetlenie powierzchni podłóg w przejściach i wszystkich miejsc potencjalnych zagrożeń, np. przeszkód lub rozlanych cieczy. Zainstalowanie oświetlenia na zewnątrz pomieszczeń może być wymagane, jeśli stanowiska tam usytuowane muszą być oświetlone.

Podłogi – należy regularnie kontrolować podłogi w celu wykrycia uszkodzeń i tam gdzie to konieczne, przeprowadzać ich konserwację lub naprawę. Miejsca potencjalnego zagrożenia poślizgnięciami i potknięciami to dziury, szpary, luźne dywany i wykładziny. W każdym miejscu podłoga powinno być dostosowane do wykonywanej pracy, np. powinno być odporne na oleje i środki chemiczne, jeżeli te substancje są stosowane w procesach produkcyjnych. Właściwości antypoślizgowe podłóg można poprawić, pokrywając je warstwą ochronną lub impregnując środkami chemicznymi. Podłogi powinny być utrzymywane w czystości.

Schody – wiele wypadków ma miejsce na schodach. Poręcze, odporne na poślizgnięcia pokrycia stopni, dobra widoczność, antypoślizgowe pokrycie przednich krawędzi stopni i dostateczne oświetlenie zapobiegają potknięciom i poślizgnięciom na schodach. Inne zmiany poziomu podłoża, takie jak rampy, są często trudne do zauważenia. Należy je właściwie oznaczyć za pomocą odpowiednich znaków ostrzegawczych.

Rozlanie cieczy – rozlane cieczki należy niezwłocznie usuwać stosując odpowiednie metody (może być konieczne czyszczenie chemiczne). Tam gdzie podłoga jest mokra, należy umieścić odpowiednie znaki ostrzegawcze i wyznaczyć obejścia. Co doprowadziło do rozlania cieczy? Czy można zmienić procedury pracy lub miejsce pracy, tak aby zminimalizować rozlania w przyszłości?

Przeszkody – tam gdzie to możliwe, należy usuwać przeszkody, aby wyeliminować ryzyko potknięcia się o nie. Jeśli usunięcie przeszkody nie jest możliwe, należy zastosować odpowiednie bariery i/lub znaki ostrzegawcze.

Przewody i instalacje – wyposażenie, takie jak przewody, należy umieszczać w takich miejscach, aby nie przecinały dróg dla pieszych. Należy zastosować osłony przewodów umożliwiające bezpieczne przytwierdzenie przewodów do podłoża.

Obuwie – pracownicy powinni mieć obuwie odpowiednie do ich środowiska pracy. Należy wziąć pod uwagę rodzaj wykonywanej pracy, powierzchnię podłogi, typowe warunki podłoża oraz właściwości przeciwpoślizgowe podeszew.

Miejsca pracy na wolnym powietrzu – zewnętrzne miejsca pracy należy zorganizować w taki sposób, aby zminimalizować ryzyko potknięć i poślizgnięć, np. stosując środki antypoślizgowe przy oblodzonym podłożu lub odpowiednie obuwie.

Dobór rozwiązań – praktyczne zapobieganie

Badania wykazały, że podjęcie prostych środków zapobiegawczych przynosi korzyści. Poniżej opisano wypadek, który doprowadził do podjęcia odpowiednich działań zapobiegawczych. Tego typu przykłady są pouczające dla przedsiębiorstw. Mogą im pomóc w zdobywaniu doświadczeń i w aktywnym zapobieganiu podobnym wypadkom na własnym terenie. Często zminimalizowanie występowania poślizgnięć i potknięć można osiągnąć małym kosztem lub w ogóle bez kosztów.

Badanie przypadku

Pracownik potknął się o przewód do sprężonego powietrza, pozostawiony w przejściu. Nie został on usunięty po użyciu. Przejście było słabo oświetlone, a wypadek miał miejsce w nocy. Zgodnie z wynikami dochodzenia przedsiębiorstwo zainstalowało oświetlenie szerokostrumienne w słabo oświetlonych miejscach i przemieniło przewód powietrza. Obecnie są przeprowadzane szkolenia i rozwijana jest wśród personelu świadomość zagrożeń związanych z poślizgnięciami i potknięciami.

Dalsze informacje

Dalsze informacje dotyczące praktyk dobrego zarządzania są dostępne na witrynie WWW Agencji: <http://osha.eu.int>.

Wszystkie publikacje Agencji można pobrać z jej witryny bezpłatnie. Tematem Europejskiego Tygodnia Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy, prowadzonego przez państwa członkowskie Unii Europejskiej w październiku 2001 r., było „Zapobieganie wypadkom związanym z pracą”. Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronie WWW: <http://osha.eu.int/ew2001/>.

Na witrynie WWW Agencji znajdują się także linki do witryn WWW państw członkowskich Unii Europejskiej, gdzie można znaleźć przepisy prawne i wytyczne, obowiązujące w poszczególnych państwach.

EUROPEAN WEEK OCTOBER 2001

SUCCESS IS NO ACCIDENT

EUROPEAN WEEK FOR SAFETY AND HEALTH AT WORK
<http://osha.eu.int/ew2001>

European Agency for Safety and Health at Work